

Presentació

Durant aquest segon any de mandat, l'Equip de Govern ha continuat assolint els objectius que ens vam marcar en el programa electoral: *a)* la planificació del full de ruta a seguir durant el mandat, d'acord amb criteris de realisme, sistematicitat i eficiència; *b)* un govern col·legiat a través del Consell Permanent, en el qual, al costat de l'Equip de Govern, hi estan representades totes les seccions per mitjà de llurs presidents, i *c)* la transparència, en forma de retiment de comptes i seguiment explícit dels objectius a assolir. Aquesta publicació és una síntesi de l'activitat d'aquest període, durant el qual s'ha posat el focus d'atenció en:

- a)* el rang institucional de l'IEC;
- b)* el progrés d'actualització de l'estructura i del funcionament, i
- c)* l'increment significatiu del pressupost.

En relació amb l'Equip de Govern, Roser Salicrú ha substituït Marta Prevosti en la vicepresidència de l'IEC des de l'1 de juny. També Ramon Bartrons ha passat el relleu de la Secretaria Científica a Jordi Camí, amb data 1 de juny. A tots dos els agraïm la feina feta durant aquest període.

Al llarg d'aquest curs s'han continuat les gestions per a consolidar les relacions institucionals i el pressupost de l'IEC. En destacaré un parell: la signatura d'un conveni de col·laboració amb el Senat d'Espanya per a facilitar l'ús recíproc dels patrimonis documentals respectius, i en especial, els arxius, biblioteques i fons documentals. I l'enfortiment de la col·laboració de la Generalitat de Catalunya amb l'IEC. Atès el caràcter transversal de les actuacions i de les tasques d'assessorament que l'IEC desenvolupa al Govern de la Generalitat, l'executiu català ha modificat el Decret 184/2022, de 10 d'octubre, mitjançant el Decret 134/2023, de 6 de juliol, publicat al *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* el 7 de juliol, que determina que l'Institut es relaciona amb el Govern mitjançant el Departament de la Presidència. Això suposa un enfortiment de les relacions entre ambdues institucions i evidencia el paper cabdal de l'IEC en la societat catalana, no només en termes de llengua, sinó com a ens de referència en temes científics vinculats al país.

En relació amb les visites institucionals, l'IEC ha rebut, entre moltes altres personalitats, Joan Subirats (ministre d'Universitats), Francina Armengol (presidenta del Govern de les Illes Balears) i Klaus Herbers (president de la UAI).

Un dels objectius del curs era la col·laboració de l'IEC amb les universitats de la Xarxa Vives, i això es va materialitzar en la reunió del 31 de març a l'IEC, a la Sala Puig i Cadafalch. En aquesta jornada de reflexió es va analitzar la situació de la llengua catalana en la recerca i es va posar en comú la preocupació per la regressió de l'ús del català en general i, més especialment, en l'àmbit científic. Es va plantejar la necessitat de reivindicar el català com a llengua amb plena capacitat per a fer i divulgar ciència i, entre altres mesures, es va proposar fomentar els plans d'acollida en els grups científics i replantejar alguns criteris d'avaluació i acreditació de professors, investigadors, activitats i publicacions, de manera que valorin i potencin l'ús de la llengua.

Quant al caràcter col·legiat del govern de l'IEC, s'han mantingut les reunions quinzenals del Consell Permanent que permeten el consens de les decisions sobre la institució amb els presidents de les cinc seccions.

Amb relació a la transparència, es poden destacar dues actuacions: la primera ha estat la presentació al Ple de l'estat de compliment dels objectius de l'Equip de Govern durant els períodes setembre-desembre del 2022 i gener-juliol del 2023. La segona ha estat la presentació al Ple de la liquidació dels pressupostos del 2022 per centres de cost i la continuació d'aquest format en la presentació dels pressupostos del 2023. Cal destacar, també, que els pressupostos del 2023 han aconseguit no presentar dèficit gràcies a la racionalització de la despesa i a l'obtenció de més recursos procedents de les institucions.

També s'ha definit el nou web de l'IEC, que segueix el disseny del dossier de presentació elaborat el curs anterior, amb una imatge i uns continguts renovats. Actualment, s'està treballant en el disseny del nou butlletí de l'IEC, el primer número del qual està previst que surti a l'octubre.

L'IEC, amb el finançament de la Fundació La Caixa, ha continuat treballant en l'IEC Obert i ha posat a l'abast de la ciutadania tota la informació recopilada en la primera fase del projecte (2022). Es tracta d'una plataforma que ofereix el coneixement que l'Institut ha elaborat des de la seva fundació, el 1907, i tot el que va generant dia a dia. Amb una interfície única de navegació simple i un sistema de consulta ràpid i potent, l'IEC Obert presenta una gran varietat de continguts d'alt valor per a investigar i difondre la història, la cultura i la ciència catalanes: arxiu històric i documental, publicacions, revistes científiques, àudios i vídeos de conferències i actes acadèmics, recursos lingüístics, hemeroteca, fotografies, discursos i resultats dels projectes de recerca.

S'han modificat les bases de la convocatòria de programes i projectes de recerca i s'hi ha inclòs l'avaluació externa. Els programes de recerca de l'IEC actuals són 87. El curs 2022-2023, les reunions han continuat en un format dual, la qual cosa ha permès la participació de molts més membres en els plens, les reunions de les seccions i les activitats de l'IEC.

Al llarg del curs han estat nomenats quinze nous membres numeraris: Maria Carme Belarte, Josep Capdeferro, Vicent Josep Escartí, Francisco M. Gimeno i Carles Santacana, adscrits a la SHA; Josefina Castro i Cristina Pujades, adscrites a la SECCB; Rosa M. Badia, Carles Casacuberta, Xavier Roqué i Xavier Sànchez, adscrits a la SECCT; Lluís Payrató, Maite Salord i Natxo Sorolla, adscrits a la SF, i Mireia Grau, adscrita a la SFCS. També han estat nomenats tres membres corresponents: Carme Barceló, adscrita a la SHA; Salvador Pané, adscrit a la SECCT, i Marina Sechi, adscrita a la SFCS.

Han passat a ser membres emèrits Tomàs de Montagut, Ramon Pinyol i Marta Prevosti, adscrits a la SHA; Ramon Bartrons, Jordi Camí, Bonaventura Clotet, Jaume Reventós i Dolors Vaqué, adscrits a la SECCB; Josep Enric Llebot, adscrit a la SECCT, i Bernat Sureda, adscrit a la SFCS.

Hem hagut de lamentar el traspàs del membre numerari Joan Sanmartí (SHA); dels membres emèrits Joan Girbau (SECCT), Xavier Rubert i Ricard Torrents (SFCS); dels membres corresponents Christer Laurén (SFCS), Ambler H. Moss (SFCS) i Olimpio Musso (SHA), i de la membre supernumerària Núria de Dalmases (SHA).

En data d'avui, el Ple de l'IEC està constituït per 304 membres (126 numeraris, 150 emèrits i 28 presidents de les societats filials).

Quant a les vint-i-vuit societats filials, en total compten amb 9.478 socis.

Pel que fa a la plantilla, està formada per un total de 98 persones.

L'IEC ha continuat tenint presència internacional a través de la participació en la UAI, l'ALLEA i la Xarxa TEIN.

Pel que fa a les publicacions, l'any 2022 van sumar 120 títols nous.

Entre les activitats acadèmiques i institucionals celebrades aquest curs, es podrien destacar les següents:

Com és tradició, el pati de la Casa de Convalescència va ser l'escenari de la commemoració de l'Onze de Setembre. Aícia Casals, presidenta de la SECCT, va pronunciar el discurs patriòtic, i la cloenda anà a càrrec de la violoncellista Laura Folch, que va interpretar una versió escocesa d'*El cant dels ocells* i, després, *Els segadors*.

Entre altres autoritats, hi assistiren la consellera de Cultura, Natàlia Garriga; el rector de la UPC, Daniel Crespo; el secretari general de la Secretaria General d'Acció Exterior i Govern Obert, Lluís Baulenas; el secretari de Política Lingüística, Francesc Xavier Vila, i el president de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, Jordi Isern.

El 26 d'octubre la Sala Prat de la Riba va acollir la sessió inaugural del curs, que vaig presidir juntament amb la presidenta del Govern de les Illes Balears, Francina Armengol. La membre de la SF Mar Massanell va pronunciar la lliçó inaugural i la cantant Maria del Mar Bonet i el músic Borja Penalba van oferir una interpretació musical.

El 28 d'octubre es va estrenar el pòdcast *Pioneres del coneixement. Les dones de l'IEC*, iniciativa que respon a la voluntat de l'Equip de Govern i de la Comissió d'Igualtat d'incorporar la perspectiva de gènere en les accions de l'Institut. El pòdcast vol fer visible i reconèixer les aportacions científiques i culturals de les membres de l'IEC.

Cada any, l'IEC aborda un tema de manera transversal amb la participació de les cinc seccions. El 2022 es va triar la situació del català com a monogràfic d'un cicle de quatre sessions coordinat per la SF i titulat *Usos socials del català*. Les sessions van tenir lloc a la Sala Prat de la Riba els dies 8, 10, 23 i 24 de novembre. En la primera sessió es van plantejar aproximacions quantitatives i qualitatives a l'ús del català; la segona sessió es va centrar en el català en la tecnologia; la tercera, en el català en l'àmbit de la ciència, i l'última va girar entorn del català en la vida social. Aquest informe transversal està previst publicar-lo en breu.

El 8 de març l'IEC va commemorar el Dia Internacional de les Dones amb una jornada a la Casa de Convalescència en què es va homenatjar Víctor Català. L'acte, organitzat amb la col·laboració de l'Associació Intercultural Diàlegs de Dona, va incloure la conferència *Les Solituds silencioses de «Victor Català»*, pronunciada per Margarida Casacuberta (directora de la Càtedra Víctor Català d'Estudis sobre el Modernisme de la UdG); un recital de textos de Víctor Català, a càrrec d'Anna Casas, acompanyada a l'arpa per Carme Ubach, i la interpretació d'una dansa tradicional índia, a càrrec de Maria José Bono.

El 21 d'abril la Sala Prat de la Riba va acollir el lliurament dels Premis Sant Jordi corresponents al 92è *Cartell de premis i de borses d'estudi* de l'IEC. L'arquitecta Carme Pinós, guanyadora del Premi Prat de la Riba, va parlar en nom de les persones guardonades. La celebració es va cloure al pati de la Casa de Convalescència amb un espectacle de música i dansa amb el títol *Casa d'àngels*, inspirat en textos de Mercè Rodoreda.

El 22 de febrer de 1923 Albert Einstein arribà amb tren a Barcelona, convidat per la Mancomunitat de Catalunya, i hi va fer estada fins a l'1 de març. Durant aquells dies va impartir un curs de tres lliçons a la seu de l'IEC, aleshores situada al Palau de la Generalitat, i establí lligams estrets amb la comunitat científica de l'època.

L'Institut va voler commemorar el centenari de l'estada del físic alemany a Catalunya amb diverses activitats, entre les quals voldria destacar la celebració d'una jornada amb el títol *Einstein i l'actualitat de les seves contribucions* (3 de març), l'exposició «100 anys d'Einstein a Catalunya» (comissariada per Antoni Roca Rosell, vicepresident de la SECCT, i que es va poder visitar al claustre de la Casa de Convalescència del 3 de març al 30 d'abril), la recreació del sopar que l'enginyer i físic Rafael Campalans va oferir a Einstein (26 d'abril a la Casa de Convalescència) i el bateig d'un tren de Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya amb el nom d'Albert Einstein (3 de maig a l'estació Plaça Catalunya dels Ferrocarrils). Aquestes activitats van comptar amb el finançament de la Diputació de Tarragona.

L'IEC, en col·laboració amb el diari *Ara*, ha organitzat el Cicle IEC-ARA: «Qüestions IEC: interroguem, entenem, conversem», en què, a partir d'una pregunta, membres de l'Institut han conversat i debatut per donar resposta a alguns dels grans reptes del present, moderats per un periodista del diari *Ara*. La primera sessió (9 de maig), titulada *La por frena el progrés?*, va comptar amb la participació del metge Jordi Camí i de la psicòloga Montserrat Castelló; la segona (6 de juny) va girar entorn de la pregunta *És possible un futur verd a les macrourbs?* i hi van participar el geògraf Oriol Nello i el demògraf Andreu Domingo, i la tercera sessió (4 de juliol) va dur per títol *Com salvem el català?* i va tenir com a participants el periodista i escriptor Màrius Serra i la lingüista Maria Josep Cuenca. El cicle consta d'un total de sis sessions dutes a terme a la Sala Pi i Sunyer durant el 2023 (les tres restants estan programades per als mesos de setembre, octubre i novembre).

Aquest curs acadèmic l'Institut ha ofert les edicions desena i onzena del cicle de concerts *Música al claustre de l'IEC*. En l'edició del 2022 es va mostrar la participació històrica de l'Institut en la recuperació del llenguatge musical com a patrimoni sonor de Catalunya i l'edició d'enguany s'ha dedicat principalment a la commemoració de la visita d'Einstein a Barcelona l'any 1923.

Durant el curs, l'IEC, amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona i l'Ajuntament de Barcelona, ha endegat les obres de rehabilitació del Jardí Mercè Rodoreda, amb la finalitat de solucionar els problemes d'humitat i de goteres.

Aquest és un resum molt breu de l'activitat duta a terme aquest segon any de mandat. La feina ha estat intensa, però som optimistes i veiem que la presència de l'Institut en el teixit institucional i social es va consolidant i que cada vegada més esdevé una entitat de referència d'acord amb els temps actuals. L'Equip de Govern i jo mateixa volem agrair la col·laboració i la cooperació del conjunt de persones que des de la pluralitat de condicions, funcions i llocs de treball integrem l'Institut.

TERESA CABRÉ
Presidenta de l'Institut d'Estudis Catalans
Agost del 2023